

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

УДК 378:372.881.111.1:37.034

Руслан Кравець, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов
Вінницького національного аграрного університету

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розкрито сутність поняття “методологія” у теоретичному й практичному аспектах. Здійснено компаративний аналіз наявних у науковій літературі визначень методології. Висвітлено особливості трактування досліджуваного поняття у гуманітарних, фізико-математичних і технічних науках. Охарактеризовано дескриптивну й нормативну методології. Окреслено низку проблем, до яких призвів поділ методології науки на філософську, загальнонаукову, конкретно-наукову, технологічну проблематики. Розмежовано поняття “методологія педагогіки” і “методологія дослідження”. Сформульовано авторське бачення сутності методології формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі на заняттях іноземної мови.

Ключові слова: методологія, полікультурна компетентність, іноземна мова, фахівці аграрної галузі.
Літ. 26.

Руслан Кравець, кандидат педагогических наук, доцент кафедры украинского и иностранных языков
Винницкого национального аграрного университета

МЕТОДОЛОГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПОЛКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ АГРАРНОЙ ОТРАСЛИ НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

В статье раскрыта сущность понятия “методология” в теоретическом и практическом аспектах. Осуществлен компаративный анализ имеющихся в научной литературе определений методологии. Отражены особенности трактовки исследуемого понятия в гуманитарных, физико-математических и технических науках. Охарактеризованы дескриптивная и нормативная методологии. Очерчен круг проблем, к которым привело разделение методологии науки на философскую, общенаучную, конкретно-научную, технологическую проблематики. Разделены понятия “методология педагогики” и “методология исследования”. Сформулировано авторское видение сущности методологии формирования поликультурной компетентности будущих специалистов аграрной отрасли на занятиях иностранного языка.

Ключевые слова: методология, поликультурная компетентность, иностранный язык, специалисты аграрной отрасли.

**Ruslan Kravets, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Ukrainian and Foreign Languages Department
Vinnytsya National Agrarian University**

THE METHODOLOGY OF FORMATION OF MULTICULTURAL COMPETENCE OF FUTURE AGRARIANS AT FOREIGN LANGUAGE CLASSES

In the article the essence of the notion “methodology” in the theoretical and practical aspects has been described. The article carries out the comparative analysis of the current scientific literature determinations of methodology. The peculiarities of interpreting the researched concept have been reflected in the humanitarian, physic-mathematical and technical sciences. The descriptive and normative methodologies have been characterized. The circle of problems, which resulted in dividing the science methodology into philosophical, scientific, concretely-scientific, technological range of problems, has been outlined. The notions “methodology of pedagogy” and “methodology of research” have been distinguished. The article presents the authorial vision of the essence of the methodology of forming future agrarians’ multicultural competence at foreign language classes.

Keywords: methodology, a multicultural competence, a foreign language, agrarians.

Постановка проблеми. Будь-яка діяльність особистості характеризується певною методологією, але в навчальній та дослідницькій діяльності вона відіграє вирішальну роль у досягненні успіху. Не становить виняток також навчально-виховний процес, організований на заняттях іноземної мови професійного спрямування в аграрному ВНЗ, де майбутні

аграрники поряд із фаховою лексикою й навичками іншомовного спілкування опановують полікультурну компетентність. Методологія бере свій початок із вибору, постановки й формулювання мети дослідження, а її об’єктом постає соціально-економічна система управління. Це означає, що основоположним її елементом є особистість, тобто діяльність майбутній фахівець

аграрної галузі визначає особливості всіх процесів її функціонування і розвитку. Зв'язки, завдяки яким існує ця система, розкривають складні та суперечливі стосунки між носіями різних культур, що ґрунтуються на їхніх інтересах, цінностях, мотивах й установках. Якими досконаліми не були б сучасні технічні засоби, їхня роль залежить від інтересів людини, мотивів освоєння і використання, тобто система управління вибудовується з опорою на діяльність людини [17, 68].

Аналіз основних досліджень і публікацій вказує, що розв'язання цієї проблеми було започатковано Р. Артахоновим, О. Бережновою, Р. Декартом, В. Загв'язинським, М. Каганом, В. Краєвським, Г. Криловим, С. Кузнєцовим, В. Мішіним, О. Новіковим, В. Полонським, Г. Рузавіним, Г. Щедровицьким, Е. Юдіним та іншими, однак різноманіття підходів до методології не вносять чіткості у розуміння її сутності, що обумовило **мету статті**: розкрити сутність методології формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі на заняттях іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Методологія (μεθοδολογία) – термін грецького походження, утворено від μέθοδος – метод, шлях дослідження, спосіб пізнання та λόγος – вчення. Вона являє собою раціонально-рефлексивну розумову діяльність, спрямовану на виявлення, вивчення, організацію, систематизацію та розвиток способів перетворення людиною дійсності – методів (раціональних дій, які необхідні для вирішення конкретного завдання або досягнення певної мети). Застосування методів здійснюється у будь-якій сфері людської діяльності, однак лише у сфері методології пошук, розробка та систематизація методів виступає не тільки засобом, але й головною метою і основним її результатом [13, 538].

По відношенню до різних видів діяльності поняття “методологія” розглядається у теоретичному й практичному аспектах. У межах теоретичного аспекту, орієнтованого на розв'язання теоретичних завдань, під методологією розуміють вчення про способи перетворення дійсності та методи пізнання. З позицій практичного аспекту, націленого на вирішення практичних питань, методологію трактують як сукупність систематизованих певним чином прийомів і способів організації діяльності, які застосовуються у сфері наукового або практичного знання. Організувати діяльність означає упорядкувати її у цілісну систему з чітко визначеними характеристиками, логічною структурою та процесом її реалізації (часовою структурою). В обслуговуванні типових програм діяльності методологія характеризується

орієнтацією на практику й зводиться до забезпечення їх нормативно-раціональної побудови – алгоритмізується [3, 299 – 300].

Загальне уявлення про сутність методології формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі на заняттях іноземної мови дають сучасні енциклопедичні словники, в яких представлені дефініції цього поняття: 1) вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу; його філософська, теоретична основа; 2) сукупність методів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання [4, 664]; 3) вчення про структуру, логічну організацію, методи й засоби діяльності; 4) система принципів і способів організації та побудови теоретичної і практичної діяльності, а також вчення про цю систему [19, 861].

Починаючи з Р. Декарта, методологію тривалий час розглядали як вчення про методи діяльності. Хоча таке розуміння методології мало історичне підґрунтя в умовах класового суспільства, розподілу праці на розумову й фізичну (за К. Марксом [14]), проте відносно незначна група людей “розумової праці” висувала цілі діяльності, а представники “фізичної праці” повинні були ці цілі реалізовувати. Так виникла класична для того часу психологічна схема діяльності: мета – мотив – спосіб – результат. Мета задавалася людині як би ззовні – студенту в університеті викладачем, робітнику на підприємстві начальником тощо; мотив або “насаджувався” особистості ззовні, або вона формувала його самостійно (наприклад, мотив – заробити гроші, щоб прогодувати себе і свою сім'ю). Таким чином, для більшості людей прояв своєї творчості залишався за вибором методів по досягненню окресленої їм мети, творчих сил [7, 209 – 224].

О. Булико подає визначення методології як “вчення про загальні способи пізнання процесів і явищ, організації та управління ними” [2, 226]. В. Краєвський у “методології педагогіки” вбачає “систему знань, а також систему діяльності з отримання таких знань та методологічного забезпечення спеціально-наукових педагогічних досліджень” [12, 8].

В. Загв'язинський і Р. Атаханов у спільній роботі “Методологія і методи психолого-педагогічного дослідження” трактують методологію науки як вчення про вихідні положення, принципи, способи пізнання, пояснювальні схеми перебудови дійсності. Науковці також роблять спробу дати визначення методології педагогіки. У їхній інтерпретації: “Методологія педагогіки – це вчення про

педагогічне знання, про процес його добування, способи пояснення (створення концепції) і практичного застосування для перетворення або вдосконалення системи навчання та виховання. Методологія педагогіки включає наступні положення: 1) вчення про структуру й функції педагогічного знання, в тому числі про педагогічну проблематику; 2) вихідні, ключові, фундаментальні педагогічні положення (теорії, концепції, гіпотези), які мають загальнонауковий зміст; 3) вчення про логіку і методи педагогічного дослідження” [8, 40].

Ми вважаємо таке тлумачення суперечливим, оскільки з позицій сучасного розуміння методології: перший пункт до методології педагогіки не відноситься, а є предметом самої педагогіки, зокрема теоретичної педагогіки; щодо другого пункту, то, дійсно, теорія виконує роль методу пізнання, але має на увазі, що апріорні теорії є методом для подальших досліджень, у тому числі для побудови подальших теорій. Однак, якщо теорії розглядаються в цьому сенсі, то другий пункт повністю поглинається третім пунктом; третій пункт відноситься лише до методів педагогічного пізнання.

Таким чином, у представленому В. Загв'язинським і Р. Атахановим визначенні спостерігається неоднозначність предмета методології. Подібні підходи до визначення методології досить типові. Аналогічне спостерігається у дефініції, презентованій Г. Рузавіним: “Предметом методологічної науки є вивчення тих методів, засобів і прийомів, за допомогою яких отримується і обґрунтовується нове знання в науці. Крім того, методологія аналізує методи аналізу наукового знання, а також його структуру, місце і роль у ній різних форм пізнання і методи побудови різних систем наукового знання” [23, 7].

Ми притримуємося позиції О. Новікова [20, 14], що сполучники “і”, слова “крім того”, “а також” у визначенні предмета методології Г. Рузавіним вказують на його багатозначність, невизначеність, неточність. Таке роздвоєння предмета методології О. Новіков пов’язує зі спробами об’єднати в предметі методології діяльність та свідомість. Дійсно його зауваження є цілком слушними і ми поділяємо його точку зору в цьому питанні, оскільки деякі визначення методології вносять плутанину у її розуміння, й не сприяють чіткому розумінню цього поняття. Наприклад: “Методологія є дисципліною про загальні принципи і форми організації мислення і діяльності” [16, 9]. “Методологія – тип раціонально-рефлексивної свідомості, спрямований на вивчення, вдосконалення і конструювання методів у різноманітних сферах духовної і

практичної діяльності”. “У сфері загальної методології методолог вивчає та конститує “законо” мислення і діяльності як такі, при цьому він розглядає мислення і діяльність як особливі квазіприродні процеси” [18, 553]. Здійснивши критичний аналіз, ми вважаємо це визначення некоректним, оскільки “-логія”, друга частина слова “методологія”, свідчить на користь того, що це вчення, і в жодному разі не якийсь тип свідомості.

У фізико-математичних і технічних науках широкого розповсюдження набуло спрощене трактування методології. Під нею почали розуміти лише загальний підхід до розв’язання завдань певного класу, або плутати з методикою – послідовністю дій з досягнення потрібного результату. З цього приводу О. Новіков цілком слушно зауважує, що ці трактування мають право на існування, але вони є занадто вузькими [20, 14].

О. Бережнова [11], В. Краєвський [10; 11; 12], В. Полонський [10], Е. Юдін [26] розділяють методологію науки на два типи: описову (описову) методологію – про структуру наукового знання, закономірності наукового пізнання тощо; й нормативну (прискриптивну) методологію – спрямовану безпосередньо на регулювання діяльності. Пізніше методологія науки була поділена на чотири проблематики: філософську, загальнонаукову, конкретно-наукову, технологічну (конкретні методики й техніки дослідження). Такий поділ також не вніс ясності у розуміння методології, оскільки науковці в своїх дослідженнях використовували філософську, загальнонаукову, конкретно-наукову і технологічну методології порізно, й не було сформульовано єдиної цілісної картини щодо цього поняття [18, 300]. Вирішити цю проблему певним чином вдалося Г. Щедровицькому. Він досить чітко окреслив ознаки методології, вбачаючи у ній роботу, в якій має місце не лише дослідження, але й створення нових видів діяльності та мислення; останнє включає в себе критику, проблематизацію, дослідження, проектування, нормування, програмування. Нові види діяльності та мислення у його дослідженні постають переважно як “організація” і “нормування” діяльності та мислення. На його думку, саме цим визначається головна функція методології: вона обслуговує увесь універсум людської діяльності, передусім, приписами й проектами. Інженерне трактування методологічної роботи Г. Щедровицький пов’язує з організаційно-управлінським. Він вважає, що відправною точкою зародження методології в сучасному її вигляді послужило “розгортання поліпрофесійної та поліпредметної роботи, котра

потребувала комплексної і системної організації та насаджувалася в першу чергу організаційно-управлінською роботою, що в останнє століття ставала все більш значимою, а після Першої світової війни стала домінуючою” [25, 365 – 366]. Друга особливість методології полягає у тому, що вона прагне об’єднати знання про діяльність і мислення зі знаннями про об’єкти цієї діяльності та мислення. Така робота передбачає спеціальну реконструкцію, з якої стає очевидним, що представлені нам об’єкти являються істинними лише з історично обмеженої точки зору, а насправді – це організованість діяльності й мислення. Як наслідок такого розуміння онтології впливає, що в методології комбінування різних знань відбувається, передусім, не за схемами об’єкту діяльності, а за схемами самої діяльності. Третьою характерною рисою методології є облік відмінностей і множинності різних позицій суб’єкта по відношенню до об’єкту [24, 43].

На основі здійсненого аналізу напрошується висновок, що така розпливчатість у тлумаченні методології пов’язана з наявністю у її визначенні діади теоретичної та практичної діяльності. Так, одні автори розглядають методологію як спосіб, засіб зв’язку науки і практики [10; 11; 12], а інші – як засіб допомоги науки практиці тощо [15]. Аналогічної позиції з цього питання дотримуються О. Новіков і Д. Новіков, наголошуючи на розбіжності між діадами “теоретична діяльність” – “практична діяльність” і “науково-дослідна діяльність” – “практична діяльність”. Науковці акцентують увагу на тому, що будь-яка практична діяльність, якщо вона хоч якоюсь мірою осмислена суб’єктом, то вона включає в себе теоретичні компоненти, а будь-яке наукове дослідження, принаймні в емпіричній своїй частині, міститиме практичні компоненти [20, 20]. Отже, відкинувши зайві нашарування, ми отримаємо універсальне визначення методології у вузькому значенні незалежно від сфери застосування (філософської, загальнонаукової, конкретно-наукової чи технологічної): методологія – це вчення про організацію діяльності. У цьому визначенні детерміновано предмет методології – організація діяльності. Цим визначенням ми будемо керуватися в нашій роботі. Водночас варто зазначити, що не кожна діяльність потребує організації, тобто застосування методології. Як відомо, діяльність може бути репродуктивною і продуктивною. Репродуктивна діяльність являється імітацією діяльності іншої людини або копією своєї власної діяльності, набутої в попередньому досвіді. Характерною для такої діяльності є одноманітність (наприклад, робота слюсаря, токаря, механіка в цеху, аграрника в полі

на рівні засвоєних технологій), тут застосування методології не вимагається.

Зовсім по-іншому з продуктивною діяльністю, спрямованою на отримання об’єктивно або суб’єктивно нового результату. Об’єктивно новий результат переважно отримують у грамотно реалізованій науково-дослідній діяльності. Інноваційна діяльність майбутнього фахівця аграрної галузі на заняттях іноземної мови може бути спрямована як на здобуття об’єктивно нового, так і на суб’єктивно нового полікультурного результату. Щодо викладацької діяльності, то вона завжди має суб’єктивно нову спрямованість для кожного конкретного навчального результату. Організація продуктивної діяльності потребує застосування методології [9, 19 – 22].

Розглядаючи методологію як вчення про організацію діяльності, вважаємо за доцільне, розкрити зміст поняття “організація”. Організація – це: 1) внутрішня впорядкованість, узгодженість взаємодії більш або менш диференційованих й автономних частин цілого, обумовлена його будовою; 2) сукупність процесів або дій, що обумовлюють створення і вдосконалення взаємозв’язків між частинами цілого; 3) об’єднання людей, які спільно реалізують певну програму або мету й діють на основі певних процедур і правил, тобто механізмів функціонування [21, 113 – 114].

У нашому дослідженні ми використовуємо поняття “організація”, переважно, у першому та другому значеннях, тобто як процес (друге значення) і результат цього процесу (перше значення). Третє значення вживаємо рідше, лише при описі колективної наукової діяльності, управлінні проектами тощо.

Процес виконання діяльності ми розглядаємо у межах проекту, що реалізовується у певній часовій послідовності по фазах, стадіях й етапах, причому ця послідовність являється загальною для усіх видів діяльності. В проекті вбачаємо цілеспрямоване створення конкретної системи, обмежене в часі та ресурсах, що має специфічну організацію. Завершеність циклу діяльності (проекту) визначається трьома фазами: фаза проектування, результатом якої є побудована модель створюваної системи й план її реалізації; технологічна фаза, результатом якої є реалізація системи; фаза рефлексії, результатом якої є оцінка запровадженої системи і визначення потреби у її подальшій корекції, або розробка нового проекту [22, 30 – 31].

Цілком логічно вибудовується наступна схема методології формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі на заняттях іноземної мови: 1) Характеристики

діяльності: особливості, підходи, принципи, умови, норми діяльності. 2) Логічна структура діяльності: суб'єкт, об'єкт, предмет, форми, засоби, методи, результат діяльності. 3) Часова структура діяльності: фази, стадії, етапи діяльності [20, 25].

Таке розуміння і побудова методології дозволяє з єдиних позицій логічно узагальнити розрізнені в науковій літературі підходи до трактування поняття “методологія” і використовувати його в різних сферах діяльності. Методологія систематизує перевірені в широкій суспільно-історичній практиці раціональні форми організації діяльності на відмінну від людської діяльності, яка здійснюється спонтанно, шляхом спроб і помилок [5, 101].

У педагогічній науці методологія постає вченням про підходи, принципи, методи, форми й процедури пізнання і перетворення педагогічної дійсності. Методологія педагогіки досліджує педагогічне знання, процес його здобуття, способи пояснення (створення концепції) та практичного застосування для вдосконалення системи навчання і виховання. Вона відображає гуманістичну сутність філософії. До її змістового наповнення входять: вчення про структуру і функції педагогічного знання; гіпотези, теорії, концепції, які мають загальнонаукове значення; вчення про логіку й методи педагогічного дослідження; вчення про способи використання отриманих знань для вдосконалення практики [6, 47 – 48]. Методологічний підхід, відповідно, є історично сформованою системою пануючих на даному етапі розвитку науки логічних прийомів, нормативів і принципів вирішення науково-теоретичних проблем [1, 340].

Висновки. Методологія формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі на заняттях іноземної мови – це вчення про організацію теоретичної і практичної діяльності студента-аграрника в полікультурному середовищі. В нашому трактуванні така методологія постає логічною організацією навчальної діяльності майбутнього аграрника, що полягає у визначенні мети й предмета полікультурного навчання, підходів та орієнтирів у його представленні, виборі засобів і методів, які визначатимуть найкращий результат. У формуванні полікультурної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі на заняттях іноземної мови для нас особливу значущість становлять особистісно-зорієнтований, комунікативний, аксіологічний, лінгвокраїнознавчий та синергетичний підходи.

1. Алексеев П.В. Теория познания и диалектика / П.В. Алексеев, А.В. Панин. – М.: Высш. шк., 1991. – 383 с.

2. Большой словарь иноязычных слов: 35 тыс. слов / Составитель А.Н. Булыко. – М.: Мартин, 2004. – 704 с.

3. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева. – Москва: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 687 с.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпін': ВТФ “Перун”, 2009. – 1736 с.

5. Вылегжанина А.О. Управление ресурсами социально-экономического развития: монография / А.О. Вылегжанина. – Москва-Берлин: Директ-Медиа, 2015. – 372 с.

6. Геращенко Н.В. Общая педагогика / Н.В. Геращенко. – Волгоград: Волгоградская государственная академия физической культуры, 2012. – 76 с.

7. Декарт Р. Рассуждение о методе, чтобы верно направлять свой разум и отыскать истину в науках. Метафизические размышления / Р. Декарт. – М.: Вежа, 1998. – 632 с.

8. Загвязинский В. Методология и методы психолого-педагогического исследования / В. Загвязинский, Р. Атаханов. – М.: Академия, 2005. – 208 с.

9. Коган М.С. Человеческая деятельность / М.С. Коган. – М.: Политиздат, 1974. – 328 с.

10. Краевский В.В. Методология для педагога: теория и практика / В.В. Краевский, В.М. Полонский; Под ред. П. И. Подкасистого. – М.: Перемена, 2001. – 323 с.

11. Краевский В.В. Методология педагогики: Новый этап / В.В. Краевский, Е.В. Бережнова. – М.: Академия ИЦ, 2006. – 394 с.

12. Краевский В.В. Качество подготовки и методологическая культура педагога / В.В. Краевский // *Магистр*. – 1991. – № 1. – С. 4 – 16.

13. Кузнецов С.А. Большой толковый словарь русского языка / С.А. Кузнецов. – СПб.: Норинт, 2000. – 1536 с.

14. Маркс К. Сочинения / К. Маркс, Ф. Энгельс. – Том 26. – Часть 1. – Москва: Государственное издательство политической литературы, 1962. – 510 с.

15. Масюкова, Н.А. Проектирование в образовании / Н.А. Масюкова; Под ред. проф. Б.В. Пальчевского. – Минск: Технопринт, 1999. – 354 с.

16. Методология: вчера, сегодня, завтра / [редакторы Г.Г. Крылов, М.С. Хромченко]. – Том 3. – М.: Изд-во Школы культурной политики, 2005. – 487 с.

17. Мишин В.М. Исследование систем управления / В.М. Мишин. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. – 527 с.

18. Новая философская энциклопедия / гл. ред. В.С. Степин. – Том 2. – М.: Мысль, 2010. – 640 с.

19. Новейший философский словарь / гл. ред. А.А. Грицанов. – Мн.: Книжный Дом, 2003. – 1782 с.

20. Новиков А.М. Методология / А.М. Новиков, Д.А. Новиков. – М.: СИНТЕГ, 2007. – 668 с.

21. Новиков А.М. Методология: словарь системы основных понятий / А.М. Новиков, Д.А. Новиков. – М.: Либроком, 2013. – 208 с.

22. Новиков А.М. Образовательный проект

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ “СІМ’Я З ДІТЬМИ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДИТИНИ-ІНВАЛІДА У СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО”

(методология образовательной деятельности) / А.М. Новиков, Д.А. Новиков. – М.: “Эгвес”, 2004. – 120 с.

23. Рузавин Г.И. Методология научного познания / Г.И. Рузавин. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 287 с.

24. Щедровицкий Г.П. Путеводитель по методологии организации, руководства и управления / Г.П. Щедровицкий. – Москва: Дело, 2003. – 216 с.

25. Щедровицкий Г.П. Философия. Наука. Методология / Г.П. Щедровицкий. – М.: Шк. культ. политики, 1997. – 656 с.

26. Юдин Э.Г. Системный подход и принцип деятельности. Методологические проблемы современной науки / Э.Г. Юдин. – М.: Наука, 1978. – 391 с.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2016

УДК 37.013.42

Юлія Возна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Хмельницького національного університету

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ “СІМ’Я З ДІТЬМИ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДИТИНИ-ІНВАЛІДА У СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО”

У статті висвітлюються проблеми визначення сутності поняття “дитина-інвалід”, “сім’я з дітьми з функціональними обмеженнями”, здійснюється аналіз наукових підходів до обґрунтування рівнів якісних змін в сім’ях дітей-інвалідів, розглядаються проблеми та труднощі соціальної інтеграції сімей з дітьми-інвалідами. Автор розглядає сучасні міжнародні тенденції в галузі міжнародних правових норм, соціальної політики, освіти щодо розуміння змісту поняття дітей з особливими потребами.

Ключові слова: дитина-інвалід, сім’я з дітьми з функціональними обмеженнями, інвалідність, особа з обмеженими можливостями, сиблінг.

Літ. 8.

Юлія Возная, кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной работы и социальной педагогики
Хмельницкого национального университета

СОДЕРЖАНИЕ ПОНЯТИЯ “СЕМЬЯ С ДЕТЬМИ С ФУНКЦИОНАЛЬНЫМИ ОГРАНИЧЕНИЯМИ В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНОЙ ИНТЕГРАЦИИ РЕБЕНКА-ИНВАЛИДА В СОВРЕМЕННОЕ ОБЩЕСТВО”

В статье освещаются проблемы определения сущности понятия “ребенок-инвалид”, “семья с детьми с функциональными ограничениями”, осуществляется анализ научных подходов к обоснованию уровней качественных изменений в семьях детей-инвалидов, рассматриваются проблемы и трудности социальной интеграции семей с детьми инвалидами. Автор рассматривает современные международные тенденции в области международных правовых норм, социальной политики, образования в понимании содержания понятия детей с особыми потребностями.

Ключевые слова: ребенок-инвалид, семья с детьми с функциональными ограничениями, инвалидность, лицо с ограниченными возможностями, сиблинг.

Yuliya Vozna, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Social Work and Social Pedagogy Department
Khmelnytskyi National University

THE MEANING OF THE CONCEPT “FAMILY WITH CHILDREN WITH DISABILITIES IN THE CONTEXT OF SOCIAL INTEGRATION OF THE DISABLED CHILD IN MODERN SOCIETY”

The article highlights the problem of determining the nature of the concept “disabled child”, “family with children with functional limitations”, carries out an analysis of scientific approaches to the justification of the levels of qualitative changes in the families with disabled children, deals with the problems and difficulties in the social integration of families with disabled children. The author examines the international trends in the field of international legal norms, social policy, and the education concerning the understanding of the content of the concept “children with special needs”.

Keywords: a disabled child, a family with children with functional limitations, disability, a person with disabilities, a sibling.

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. Реалії сьогодення актуалізують необхідність усвідомлення проблеми дитячої інвалідності та, відповідно, сім’ї з дітьми з функціональними обмеженнями як соціального явища, що вимагає